

D'un temps

OPINIÓ

AMIC DES DE LA INFANTESA,
L'ESCRITOR JOSEP VALLVERDÚ
REMEMORA ELS ANYS DE JOVENTUT I
L'ESPERIT COMBATIUT I EIXERIT DE
JORDI CARBONELL.

JOSEP
VALLVERDÚ

Sóc un any més gran que en Jordi Carbonell. Aquell neobarceloní de setze anys, arribat el 1940 de Lleida a l'enorme Cap i Casal, anà a l'Institut Menéndez y Pelayo de la Via Augusta, antiga Blanquerna d'Alexandre Galí. Nosaltres allò no ho sabíem. "Nosaltres" érem uns xiquets, la majoria pertanyents a famílies de classe mitjana alta, altres d'estrats més enlairats, burgesia tòpica barcelonina, i uns tercers, entre els quals en Vallverdú i en Carbonell, simplement de classe mitjana. Les noves amistats que vaig fer al curs donaven entenent que la cultura, les relacions socials, la iniciativa personal, comptaven a l'hora de la valoració dins la Catalunya que es volia refer de la patacada de la postguerra. Aquell any 1940 el règim franquista actuava amb ràbia desfermada contra la llengua, les antigues associacions, el cos social de tot el país.

Tot aquest pes advers no aconseguia esborrar signes de catalanitat, i fou en aquell institut on, tan jove encara, vaig escoltar de llavis de condeixebles mots d'afirmació catalana; uns perquè a casa seva, per tradició de la Lliga, es mantenia el que se'n deia caliu, d'altres perquè procedents de famílies més de centres- guerra igualment s'afirmaven en el sentit de mantenir la flama –com també es deia una xic eufemísticament. Víctor Seix, de Seix Barral, Jordi Bonet i Armengol, que després succeiria el seu pare en la direcció de les obres de la Sagrada Família, i altres, feien el gruix.

Qui no coneixia cap eufemisme i les engegava a raig, sempre somrient i sempre combatiu, era el davanter centre del nostre equip de futbol, home d'empenya, ben despentinada la rossa cabellera, alt i atlètic, Jordi Carbonell. Acabava el partit victoriós i deia que els Segadors l'havien inspirat. Immediatament d'aca-

bat el batxillerat va portar-me a reunions clandestines de temàtica cultural. Calia fer-ho en cases particulars i tot el delicte que s'hi cometia era descobrir un poeta jove que es deia Joan Triadú, que donava a conèixer els seus poemes, mentre també s'hi recitaven Carner i Tomàs Garcès. Jo no era inclinat a l'acció, Jordi Carbonell sí, volia crear un exèrcit català! El dominava una mena de testosterona que presagiava un futur líder.

Amistats creen xarxes: amb edats paregudes a les nostres o un xic més grans, altres elements ens descobrien activitats i sobretot actituds que sumaven a la nostra: ja la colla s'ampliava, entrats a la Universitat, amb Josep Pereña, cosí de Màrius Torres; amb Frederic Roda, aquest darrer de gran capacitat de concitar voluntats. Jo vaig afegir al grup Miquel Arimany. En Roda cercava gent

per fer una revista en català, cosa absolutament prohibida, i obtingué la col·laboració meua, de l'Arimany, de Joan Grases, que ja estava fitxat per la policia, de Marià Fontrodona, de Jordi Carbonell i de Josep Pereña. La revista estava condemnada des del començament; se'n diria *Temps*. Ja existia –l'any 1947– una publicació molt acuradament feta, *Ariel*, on escriuien amb el seu propi nom Miquel Tarradell, Joan Perucho, Josep Palau i Fabre, Joan Triadú. Era exigent en el format, tibava el llenguatge afinat i era testimoniatge que la cultura catalana vivia a nivells d'exigència. En Carbonell i jo vam plantejar que la nostra revista havia de ser popular, com si pogués vendre's als quioscs; que no parlés de les darreres escoles artístiques i del cinema d'art i assaig, sinó de les Olimpíades de Londres i de les eleccions americanes, dels fesols del ganxet i del túnel de Vielha.

Vam fer el primer número de *Temps*. Només el primer número, distribuït a mà entre subscriptors que eren amics i coneguts. Em sembla que Jordi Carbonell i Frederic Roda van signar amb llurs noms autèntics, els altres vam emprar noms falsos. El segon número estava a punt a la impremta d'Igualada però la policia va fer-hi un registre i aquí s'acabà tot. El pare d'en Roda parlà amb el comissari en cap de Barcelona i no va passar res. Un *Temps* força curt, que, però, evocàvem anys després en Roda, en Carbonell i jo. I en Carbonell es queixava que havia anat a la presó per altres causes i no per *Temps*.

Contava, enriolat, que, ben jove encara, va clavar una nata colossal dins un →

«En acabar el batxillerat, Carbonell em va dur a reunions clandestines de temàtica cultural»

1. Presentació, l'abril del 1970, del segon volum de la Gran Enciclopèdia Catalana.
2. Presentació de la Campanya Popular pels Estatuts d'Autonomia dels Països Catalans, l'any 1979 a Barcelona. D'esquerra a dreta, Josep Ferrer, Ramon Folch, Miquel Porter i Moix, Fèlix Cucurull, Jordi Vilanova, Jordi Carbonell i Manuel de Pedrolo. 3. Miting al Fossar de les Moreres, el setembre del 1980. D'esquerra a dreta: Jordi Carbonell, Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Lluís Albinyana, Biel Majoral i Ramon Gual.

SERRA D'OR

MONTSERRAT MANENT

MONTSERRAT MANENT

→ tramvia a un passatger que engegava insults contra els catalans. A comissaria, quan l'acusaren d'“*alboroto y agresión*” i alhora li feien avinent la conveniència de la discussió verbal, ell va retopar que la terra tothom l'ha de defensar amb vehemència i contundència i que si, per exemple, el comissari era asturià i escol-

tava insults als asturians, oi que reaccionaria enèrgicament? Per entestar-se a parlar català a la caserna el van degradar –era sergent de Milícies Universitàries–, i era un episodi que descrivia amb fruïció, detallant tots els punts: el batalló format al pati, el capità, a ordre del comandant, estripant-li les xarretes i insígnies, i ell somrient sota el sol. Actituds així el van dur a les comissaries diverses vegades, i va rebre bons feixos de garrotades. La seva fe era infinita, com el seu temps.

Quant a la filologia, els mestratges de fora de la universitat dibuixaven alhora un erudit i un fidel a la tradició d'avantguerra: classes dels Estudis Universitaris Catalans, contactes amb l'Institut d'Estudis Catalans –mantin-

gut en la clandestinitat–, Jordi Rubió, Ramon Aramon, l'etapa anglesa, l'etapa algeresa, l'etapa valenciana. Tothom el coneixia, esdevenia un referent de patriota, d'incorruptible, d'home de batalla, de capdavanter. Ens vam tornar a trobar físicament a la Secció Filològica de l'IEC, d'on ell era el veterà més jove. A mi m'ajudà molt particularment a situar bé els autors del segle xv, sobretot el gran Roís de Corella, una de les seves especialitats. De vegades, dins del sacrosant recinte de la ciència filològica, s'aïrava, però mai, ni quan se li inflaven les venes del coll com una iguana, mai li vaig escoltar un reneç o una paraulota. Home senzill, home popular, però un cavaller. Un cavaller que ens guiarà.

«Per entestar-se a parlar català, van degradar-lo; era un episodi que descrivia amb fruïció»